

УДК 378.147:7.012(410)

СВІТЛАНА ДМИТРЮК

ДВНЗ „Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди”

БАГАТОДИСЦИПЛІНАРНА ПРОГРАМА НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ДИЗАЙНУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

У статті розкриваються зміст і шляхи впровадження багато-дисциплінарної програми навчання майбутніх фахівців із дизайну у вищих навчальних закладах Великої Британії.

***Ключові слова:** багатодисциплінарна програма, багатодисциплінарні курси, модулі з дизайну, партнерство, співпраця.*

Постановка проблеми. Одним із напрямків якісного оновлення професійної освіти у всьому світі, а зокрема у Великій Британії, є підготовка фахівців, здатних усвідомлено використовувати потенціал фундаментальних дисциплін для системного вирішення професійних завдань. Серйозною проблемою традиційної, орієнтованої на знання освіти є протиріччя між досить високим рівнем засвоєння студентами предметних теоретичних знань і значними труднощами використання їх у практичній діяльності. Їм не вистачає самостійності мислення, вміння переносити отримані знання в подібні чи інші ситуації. Все це відбувається через взаємну неузгодженість занять із різних навчальних дисциплін. Вирішенням цієї проблеми, пошуками якісних методів та підходів у навчанні майбутніх дизайнерів займаються освітяни Великої Британії.

В останні роки університети Великої Британії були залучені до розробки нових курсів і центрів, які дають змогу студентам-дизайнерам, випускникам та дослідникам працювати пліч-о-пліч або співпрацювати з іншими дисциплінами. Внаслідок цього було створено нові навчальні, дослідницькі центри та нові програми для післядипломного навчання, основою яких є багатодисциплінарний підхід у навчанні студентів.

Оновлення системи професійної освіти в Україні в нових соціально-економічних умовах вимагає подальшого глибокого вивчення і осмислення позитивного зарубіжного досвіду професійної підготовки, зокрема фахівців з дизайну, серед яких особливе місце, завдяки цілісній концепції професійної освіти, посідає підготовка кадрів у Великій Британії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання теорії і практики зарубіжного досвіду підготовки фахівців є предметом дослідження багатьох учених. Цій тематиці приділяли увагу Н. М. Бідюк (підготовка майбутніх інженерів в університетах Великої Британії), С. В. Бурдіна (система підготовки магістрів управління освітою у ВНЗ США), Л. Влодарська-Зола (професійна підготовка майбутніх менеджерів у вищих технічних навчальних закладах), О.М. Ельбрехт (професійна підготовка менеджерів у вищих навчальних закладах Великої Британії), О.О. Романовський (теорія і практика зарубіжного досвіду підприємницької освіти), С.М. Старовойт (професійна підготовка фахівців з навколишнього середовища у вищих навчальних закладах Великої Британії) та інші. Осмисленню та дослідженню проблеми міждисциплінарних зв'язків приділяли увагу багато вітчизняних педагогів-новаторів, а саме: С.Я.Батищев, А.І.Єрьомкін, В.І.Корошов, М.О.Сорокін, Ю.К.Чабанський та ін. Англійські дослідники М. Галтон, С. Кавендиш, К. Фогельман та Л. Харгрєвс аналізують програми і нововведення найвідоміших університетів Великої Британії.

Метою статті є розкрити зміст багатодисциплінарної програми навчання майбутніх фахівців з дизайну і показати яким чином вона впроваджується у вищих навчальних закладах Великої Британії.

Виклад основного матеріалу. Дизайн сьогодні охоплює все більше сфер та аспектів життєдіяльності людини. Стає актуальною проблема підготовки фахівців з якісно новим рівнем професійного мислення.

У відповідь на збільшення запиту на використання дизайну в бізнесі та промисловості поширюється міждисциплінарна діяльність у навчальних закладах Великої Британії. В 2006 році Рада з дизайну (Design Council) створила багатодисциплінарну дизайн-мережу, що була підтримана Радою з фінансування вищої освіти Англії (Higher Education Funding Council for England) і Національним фондом підтримки науки, технологій та мистецтва (National Endowment for Science, Technology and the Arts). Метою цієї програми було сприяти обміну знаннями і найкращою практикою між університетами, покращити програму навчання з дизайну [1, с. 6].

Багатодисциплінарний підхід у навчанні майбутніх фахівців із дизайну у вищих навчальних закладах Великої Британії набуває різних форм. Розглянемо деякі з них.

У 2007 році було створено міжнародний центр міждисциплінарної співпраці «Дизайнерський Лондон» (Design London) як наслідок співпраці бізнес-школи і факультету інженерії Імперського коледжу (Imperial College Business School and Imperial College Faculty of Engineering) і Королівського коледжу мистецтв (Royal College of Art). Метою цієї співпраці було поєднати наукові винаходи, комерційні навички та орієнтований на споживача дизайн.

Упроваджуються модулі з дизайну до програм підготовки магістрів ділового адміністрування (MBA), магістрів технічних наук (MEng), магістрів наук (MSc), магістрів мистецтв (MA) цих коледжів. Центральне місце посідають модулі з інноваційного дизайну на чотирьох курсах магістрів ділового адміністрування (MBA) в Імперській бізнес-школі під назвою «Інновації, підприємництво та дизайн» (IED). Крім того, викладається факультативний курс для магістрів ділового адміністрування з інноваційних та проектних послуг [1, с. 7].

Навчаючи магістрів ділового адміністрування дизайн-мисленню і дизайнерським підходам, «Дизайнерський Лондон» також відбирає магістрів і аспірантів із факультету інженерії Імперського коледжу Лондону, наукових співробітників і випускників Королівського коледжу мистецтв за своєю схемою стипендій. Після прослуховування лекцій стипендіати працюють поруч із магістрами ділового адміністрування над вісімнадцятиденним проектом із дослідження інновацій у науці і техніці, дизайні та бізнесі. Кульмінацією проекту є презентація обґрунтування ділової пропозиції. Власники найкращих пропозицій стають кандидатами на входження до інкубатора «Дизайнерського Лондону» і мають доступ до інвестицій, наставництва та можливостей втілити інноваційні ідеї у високоприбутковій бізнес ініціативі [4].

Інкубатор фінансується Національним фондом підтримки науки, технологій та мистецтва (NESTA), і його мета – об'єднати в команди людей, що займаються бізнесом, дизайном і технологіями, щоб втілити їхні ідеї у життєздатний бізнес. Претенденти на участь у роботі інкубатора повинні мати відношення до Імперського коледжу або до Королівського коледжу мистецтв (працівники, студенти або колишні вихованці), і багатодисциплінарна природа бізнес-ідеї є ключовим елементом критеріїв відбору. Інкубатор проводить заняття з претендентами, аби впевнитися, що їхні команди мають дійсно правильний підбір людей. Після цього вони проходять навчальний курс «Bootcamp», де відвідують лекції і отримують допомогу з розробки бізнес-ідей від наставників. Фінальним результатом навчального курсу стають презентації бізнес-кейсів або техніко-економічне обґрунтування, яке було розроблене для нових технологій, ідей і бізнес-потреб, з яких тільки три найкращі отримують місця в інкубаторі [1, с. 9].

Ще одним прикладом багатодисциплінарної співпраці вищих навчальних закладів Великої Британії стає Центр конкурентоздатного креативного дизайну (Centre for Competitive Creative Design (C4D)), який було створено в 2007 році. Центр є партнерством між університетом Кренфілда (Cranfield University), Лондонським коледжем комунікацій (the London College of Communication) та університетом мистецтв Лондона (University of

Arts London). Він пропонує теоретичні програми з отримання ступеня магістра, дослідницькі програми, а також співпрацює з відомими компаніями [2, с. 24].

З 2005 року бізнес-школа Саїда Оксфордського університету (Said Business School, University of Oxford) пропонує факультативний курс «Лідерські якості у сфері дизайну» магістрам ділового адміністрування (МВА). Ця ж бізнес-школа очолювала проекти, в яких студенти працювали з дизайнерами Королівського коледжу мистецтв та Лондонського коледжу комунікацій (Royal College of Art and London College of Communications).

Деякі навчальні заклади, які розвивають способи упровадження багатодисциплінарної командної роботи в процесі навчання дизайну, обрали інший шлях. Факультети дизайну більше співпрацюють з іншими факультетами університетів. Вони впроваджують модулі з дизайну у програми Магістр ділового адміністрування (МВА) і бізнес-шкіл, а також у наукові та інженерні курси.

Так, наприклад, Нортумбрійський університет (Northumbria University), школа дизайну якого є однією з найпрестижніших у країні, в 2008 році запровадив магістерську багатодисциплінарну програму навчання «Інновації в дизайні», яку очолює школа дизайну (School of Design) у співпраці зі школою бізнесу (Business school) та факультетом комп'ютерних технологій, інженерії та інформаційних технологій Ньюкасла (Newcastle School of Computing, Engineering and Information Sciences). Курс дає змогу співпрацювати студентам із різними напрямками підготовки: дизайн, інженерія або бізнес. Переваги такої співпраці значні. Це дає змогу студентам із різних дисциплін дізнатися один від одного і оцінити спектр навичок та відмінностей між їхніми кваліфікаціями. Завдяки створеній програмі в Нортумбрійського університеті (Northumbria University) склалися хороші робочі відносини з рядом компаній, що прагнуть знайти інноваційні підходи у вирішенні складних питань, з якими вони стикаються. Такий підхід дає можливість студентам вже у процесі навчання побачити труднощі, які їх очікують у майбутній роботі, а також «із перших рук» дізнатися про досвід успішних дизайн-розробок [3, с. 35-36].

Університет Кінгстон (Kingston University) пропонує курси на отримання ступеня магістра з креативної економіки (Masters in Creative Economy (MACE)). Курси проводяться факультетом бізнесу і права у партнерстві з факультетом мистецтв, дизайну та архітектури. Програма курсу охоплює п'ять напрямів навчання: штучне середовище, індустрії дизайну, культурна спадщина та образотворчі мистецтва, сценічні мистецтва і засоби масової інформації.

Багатодисциплінарні магістерські програми в університеті Ноттінгем Трент (Nottingham Trent University) поєднують роботу викладацького складу та студентів п'яти шкіл – мистецтво і дизайн, архітектура, дизайн та штучне середовище, бізнес, наука і технологія, зоотехніка, сільське господарство і навколишнє середовище. Університет Тісайд (Teesside University) розробив програму навчання магістрів, яка дає можливість співпрацювати фахівцям дизайну продукції, бізнесу, маркетингу та сталого розвитку.

У Великій Британії існує багато й інших курсів, які використовують багатодисциплінарний підхід у навчанні дизайну. У Ланкастерському інституті сучасних мистецтв при університеті Ланкастера (Lancaster Institute for Contemporary Arts at Lancaster University) студенти-дизайнери працюють разом з такими департаментами університету: школою менеджменту, Ланкастерським екологічним центром, департаментом прикладних соціальних наук та іншими [2, с. 26].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отримання знань, які виходять за межі власних дисциплін, або досвід роботи у змішаних командах з іншими фахівцями, не є вулицею з одностороннім рухом. Багатодисциплінарні курси, проекти і модулі, що були запроваджені на факультетах дизайну в багатьох університетах Великої Британії, стали елементом, який пов'язує дисципліни, факультети, студентів та науковців у процесі навчання. Залучення дизайну як дисципліни до структури навчального плану приносить користь і іншим дисциплінам, таким як бізнес і підприємництво, комп'ютерні науки, інженерні та технічні науки.

Таким чином, багатодисциплінарний підхід у навчанні майбутніх фахівців з дизайну у вищих навчальних закладах Великої Британії приймає різні форми та методи. Науковці розробляють нові курси та нові шляхи оцінювання роботи студентів, створюються нові партнерські зв'язки з колегами з інших шкіл, факультетів і університетів. Крім того, університети тісно співпрацюють з підприємствами, фірмами, установами свого міста, щоб впевнитися, що курси і програми, які вони пропонують для навчання студентів, будуть відповідати потребам виробництва і що студенти дійсно набувають необхідного досвіду роботи. Нові ініціативи, нові програми, що знаходяться в стадії розробки, свідчать про креативність і завзятість учених, які беруть участь у впровадженні багатодисциплінарних курсів та центрів в університетах Великої Британії.

Серед подальших перспектив дослідження важливим напрямком вбачається порівняльно-педагогічний аналіз вітчизняних та зарубіжних моделей підготовки фахівців із дизайну.

Список використаних джерел

1. Multi-disciplinary design education in the UK. Eight case studies. – 2010. – London: Design Council. – P. 6-9.
2. Multi-disciplinary design education in the UK. Report and recommendations from the Multi-Disciplinary Design Network. – 2010. – London: Design Council. – P. 24–26.
3. Restarting Britain Design Education and Growth. A report by the Design Commission, 2011. – P. 35–36.
4. Royal College of Art. Partnerships, Business Links & Knowledge Transfer Links with Business. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rca.ac.uk/Default.aspx?ContentID=161306&GroupID=161306&GroupID=161306&OldGroup=159559>

Стаття надійшла до редакції .23.01.2014 р.

Дмитрюк С.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

МНОГОДИСЦИПЛИНАРНАЯ ПРОГРАММА ОБУЧЕНИЯ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ДИЗАЙНУ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ ВЕЛИКОБРИТАНИИ

В статье раскрывается сущность и пути осуществления многодисциплинарной программы обучения будущих специалистов-дизайнеров в высших учебных заведениях Великобритании.

Ключевые слова: многодисциплинарная программа, многодисциплинарные курсы, модули по дизайну, партнерство, сотрудничество.

Dmytryuk S.

State Institution of Higher Education "Pereyaslav-Khmelnytsky Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University", Pereyaslav-Khmelnytsky, Ukraine

MULTIDISCIPLINARY PROGRAM OF STUDIES OF FUTURE DESIGNERS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF GREAT BRITAIN

Over the last years, universities of the United Kingdom have been engaged in developing new courses and centres, which enable design students, graduates and researchers to work alongside and in collaboration with other disciplines. In some cases this has led to the formation of new teaching and research centres, while in others the focus has been on creating new postgraduate courses and embedding design within existing ones.

The courses and centres that have been created with the aim of showing how they enable design and other students to experience multidisciplinary teams and projects are described in the article. The ways of embedding multi-disciplinary design activity in the UK's Higher Education Institutions are considered.

Key words: multidisciplinary program, multidisciplinary courses, design modules, partnership, collaboration.